

Document d'avaluació 10

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ
I I UNIVERSITAT
B INSTITUT AVALUACIÓ
I QUALITAT
SISTEMA EDUCATIU

La repetició escolar a l'educació primària: causes i efectes.

Maig 2018

INTRODUCCIÓ

El sistema educatiu de les Illes Balears presenta històricament una de les taxes de repetició més elevades dins el conjunt de les comunitats autònomes, d'aquí la necessitat de fer un seguiment dels seus efectes amb la finalitat de facilitar l'adopció de mesures correctores de cara a la millora de l'èxit escolar.

Baixar les taxes d'àrees suspeses i d'alumnes repetidors en els diferents ensenyaments, especialment en el tram de l'educació obligatòria, és un dels reptes del sistema educatiu de les Illes Balears.

En aquest sentit l'IAQSE ja va publicar el mes de març de 2017 el **document d'avaluació 1: “La repetició escolar”**, on s'analitzava aquest aspecte, tant a l'entorn exterior (OCDE, UE), com dins l'Estat espanyol i, sobretot, dins la nostra Comunitat.

Aquest document aprofundeix en l'anàlisi de les dades de repetició a l'etapa d'educació primària fent incidència en els aspectes següents:

- Les variacions que s'han produït en la repetició de cursos dins l'etapa com a conseqüència dels canvis normatius.
- La diversitat social i la repetició escolar.
- L'evolució de la repetició a l'educació primària els darrers anys.
- Les causes i els efectes de la repetició vistos des de l'òptica de les àrees curriculars.

Per a l'estudi s'han consultat les fonts següents:

- a. Els indicadors de resultats acadèmics dels diferents cursos escolars elaborats per l'IAQSE.
- b. La informació del Gestib.
- c. Les dades referides als resultats de les

avaluacions externes realitzades per l'IAQSE al llarg dels darrers cursos escolars.

1. LA REPETICIÓ A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

L'opció de la repetició com a mesura educativa consisteix a fer romandre un any més en el mateix curs l'alumne que no ha assolit uns objectius o unes competències determinades. Així ho determina la LOMCE –la LOE ja ho contemplava– en indicar també que aquesta mesura només es pot adoptar una sola vegada al llarg de tota l'etapa.

La transcendència a l'hora d'adoptar aquesta mesura s'hauria de sotmetre també a d'altres consideracions que determina la normativa, com són:

- Abans de prendre aquesta decisió, l'equip docent ha d'haver adoptat totes les mesures de suport previstes, la qual cosa li confereix una condició de mesura excepcional.
- Al llarg de l'etapa, s'ha de tenir un esment especial a l'atenció personalitzada dels alumnes, a la realització de diagnòstics precoços i s'han d'establir mecanismes diagnòstics per aconseguir l'èxit escolar.

- La mesura de permanència en el mateix curs s'ha d'acompanyar d'un pla específic de reforç.

Les anàlisis que es descriuen a continuació pretenen ser un element més de reflexió a l'hora d'adoptar i consensuar les decisions de repetició.

A partir d'aquestes anàlisis es poden extreure algunes conclusions que es relacionen amb possibles causes i efectes de la repetició.

1.1. La repetició en els diferents nivells de l'educació primària: evolució i conseqüències dels canvis normatius

L'entrada en vigor de la LOMCE, introdueix un canvi substancial a l'estructura de l'etapa d'educació primària com és el fet de desfer la unitat en què s'estructurava l'etapa que era el cicle. El cicle era la unitat organitzativa de programació i d'adopció de les mesures derivades de l'avaluació final.

La LOMCE incorpora la possibilitat de repetir a qualsevol nivell de l'etapa a partir del curs 2015-2016. Mentre abans la repetició es concretava en els nivells que suposaven el final d'un cicle (2n, 4t i 6è de primària), ara, amb l'entrada en vigor de l'esmentada Llei, els percentatges de repetició es veuen modificats a cada nivell.

Taula 1. Percentatge d'alumnes repetidors a l'etapa d'EP, per nivell educatiu a les Illes Balears; període 2015-2016 a 2017-2018

	2015-2016	2016-2017	2017-2018
1r	3,8	4	3,1
2n	6,1	3,9	2,6
3r	3,7	3,4	2,3
4t	4,3	2,9	1,7
5è	2,7	3,2	1,7
6è	4,7	3,2	2,1

Font: GESTIB

Les dades de la taula 1 mostren les tendències que s'han produït els tres darrers cursos. Així, al curs 2015-2016 es manté la inèrcia de la repetició als nivells de 2n, 4t i 6è.

El curs 2016-2017 es produeix una distribució més equilibrada de la repetició entre els nivells de l'etapa. En aquest sentit, les diferències entre els percentatges de repetició no superen l'1,1 punts (1r d'EP amb un 4% i 4t d'EP amb un 2,9%).

A partir del curs 2016-2017 el nombre de repetidors en el primer nivell és el més alt de l'etapa.

El curs 2017-2018, es dona una disminució significativa del percentatge d'alumnes que repeteixen i, a la vegada, una major concentració de la repetició en els tres primers nivells d'aquesta etapa. Estudis com els de Mosser et al. (2012) i els de Hughes et al. (2013), apunten que la repetició a una edat tan primerenca és una pràctica desaconsellada. S'ha de considerar, entre d'altres, l'impacte que pot tenir en cursos posteriors i la repercussió sobre els resultats escolars i l'assoliment de les competències per part d'aquest alumnat.

Entre les possibles causes d'aquests majors percentatges d'alumnat repetidor als tres primers nivells, hi trobam:

- El fet que únicament es pugui repetir una vegada al llarg de l'etapa. Si ja s'ha repetit als primers nivells de l'etapa, s'ha esgotat la possibilitat de repetir posteriorment.
- La creença que l'efecte de la repetició és més efectiva com més prest es du a terme.
- Els primers anys són els de consolidació dels aprenentatges bàsics, sobretot els relacionats amb la lectoescriptura i amb el raonament logicomatemàtic.

- Als primers nivells es produeixen majors diferències maduratives entre l'alumnat (nins/nines; naixements de principi o de final d'any...).

1.2. La repetició de l'alumnat estranger

En termes generals, l'alumnat de nacionalitat estrangera presenta, al llarg de tota l'etapa, percentatges de repetició més alts que l'alumnat nascut a Espanya.

De l'anàlisi comparada de les taules 2 i 3, es conclou que l'alumnat estranger presenta percentatges de repetició considerablement més alts que el no estranger. Aquestes diferències són més acusades als primers nivells de l'etapa i possiblement, com veurem posteriorment, estiguin associades al desconeixement de les llengües cooficials de la comunitat autònoma.

Si es comparen els percentatges de les dues taules, s'observen algunes coincidències, com ara que és en els tres primers nivells de l'etapa (1r, 2n i 3r) on els percentatges de repetició són més alts; també en ambdues taules s'observa una disminució progressiva de repetidors al llarg del període analitzat. Tot i això, la diferència més important entre ambdues taules es dona en el 6è curs, on s'incrementen més els percentatges de repetidors en el cas de l'alumnat estranger que en la resta d'alumnat.

Taula 2. Percentatge d'alumnat estranger repetidor per nivell educatiu a l'etapa d'EP, a les Illes Balears; període (2014-2015/2017-2018)

	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
1r		8,7	7,6	6,0
2n	10,3	11,7	7,9	5,3
3r		8,1	5,4	5,1
4t	9,1	8,3	4,1	2,9
5è		4,6	5,6	2,4
6è	8,3	8	6,8	4,7

Font: GESTIB

Taula 3. Percentatge d'alumnat no estranger repetidor per nivell educatiu a l'etapa d'EP, a les Illes Balears; període (2014-2015/2017-2018)

	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
1r		3	3,3	2,5
2n	5,6	5,2	3,3	2,1
3r		3,1	3,1	1,9
4t	4,9	3,7	2,7	1,6
5è		2,5	2,8	1,6
6è	4,4	4,3	2,7	1,8

Font: GESTIB

Com a possibles causes d'aquestes diferències, Fernández Enguita et al. (2010) assenyalen:

- Els processos migratoris, amb els costos personals, la reubicació cultural i la consegüent desorientació passen factura als alumnes en aquesta primera fase d'escolarització, problema que s'ha d'afegir a la necessitat d'adaptació a la nova realitat.
- Una altra, pot ser el desarrelament cultural que provoca el desconeixement de les dues llengües cooficials de la comunitat autònoma. Tot i això aquest efecte no té perquè perllongar-se al llarg de tota l'escolarització.
- La incorporació tardana d'aquest alumnat al nostre sistema educatiu també en pot ser la causa.
- El fet que l'alumnat hagi iniciat el procés educatiu en el seu país d'origen pot condicionar l'adaptació a la nova realitat, depenent en tot cas d'aspectes diversos de les societats d'origen com poden ser: els nivells culturals de la població en general, dels pares, les disponibilitats del sistema educatiu...

1.3. Repetició i nivell de l'índex socioeconòmic i cultural dels alumnes (ISEC)

En estudiar el cas de Balears en l'avaluació de final d'etapa d'educació primària (IAQSE, 2018), com es pot apreciar a la taula 4, un alumne d'una família amb poc recursos (dels nivells més baixos de l'índex socioeconòmic i cultural, ISEC baix -1-) té una probabilitat prop de 7 vegades major d'haver repetit que un company de famílies més acomodades (del nivell ISEC alt -4-).

Taula 4. Percentatge d'alumnat repetidor i no repetidor al 6è nivell de l'etapa d'EP a les Illes Balears atenent al nivell ISEC (curs 2016-2017)

Nivell ISEC	Alumnes que han repetit	Alumnes que no han repetit
Baix -1-	23,9%	76,1%
Alt -4-	3,4%	96,6%

Font: IAQSE

Els alumnes que pertanyen a famílies amb situació de desavantatge socioeconòmic i cultural, tot i l'esforç acadèmic, poden no tenir el mateix accés a reforços o ajudes extraescolars i a les mateixes oportunitats efectives de recuperació que els que pertanyen a famílies amb més recursos. Malgrat aquesta constatació la repetició de curs passa a ser l'alternativa a aquests dèficits.

Les expectatives dels pares comporten, en molts de casos, una menor exigència per als seus fills.

En conseqüència, els alumnes de famílies amb més baix nivell socioeconòmic i cultural poden veure's privats de moltes oportunitats d'aprenentatge, la qual cosa pot reforçar les desigualtats.

1.4. Evolució del percentatge de repetidors a l'educació primària en el període comprès entre 2014-2015 i 2017-2018

Als indicadors dels resultats acadèmics de les Illes Balears referits al curs acadèmic 2016-2017 (IAQSE, 2018) s'analitza l'evolució de la repetició als diferents nivells de l'etapa d'educació primària a les Illes Balears al llarg dels darrers cursos acadèmics.

A la taula 5 es concreta aquesta evolució, juntament amb les dades del curs 2017-2018 extretes del GESTIB.

Taula 5. Evolució del percentatge de repetidors a l'etapa d'EP a les Illes Balears (període 2014-2015 a 2017-2018)

	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018 (agregat)	
1r		3,8	4	3,1	5,7
2n	6,2	6,1	3,9	2,6	
3r		3,7	3,4	2,3	4
4t	5,4	4,3	2,9	1,7	
5è		2,7	3,2	1,7	3,8
6è	5,2	4,7	3,2	2,1	

Font: IAQSE i GESTIB

Ja s'ha comentat en apartats anteriors el punt d'inflexió que va representar la implantació de la LOMCE, pel que fa al moment d'adoptar les decisions de repetició dins l'etapa d'educació primària. Si s'analitza l'evolució del percentatge de repetició a les Illes Balears en el període comprès entre el curs 2014-2015 i el 2017-2018, s'observa:

- Una disminució progressiva dels percentatges de repetició en tots els nivells de l'etapa.
- Als dos primers nivells de l'etapa (1r i 2n d'EP) és on les variacions al llarg del període són menys significatives, el percentatge de repetició tan sols és redueix 0,5 punts.

- Als dos nivells següents en conjunt (3r i 4t d'EP) el percentatge de repetició passa del 5,4% al 4%, per tant davalla 1,4 punts.
- Aquesta mateixa reducció d'1,4 punts percentuals s'observa en el conjunt dels 5è i 6è nivells, que passa del 5,2% al 3,8%.
- Al llarg dels dos darrers cursos escolars és quan la tendència a la disminució del nombre d'alumnes repetidors és més significativa.

2. QUINES ÀREES CURRICULARS SÓN MÉS DETERMINANTS A L'HORA DE DECIDIR LA REPETICIÓ EN AQUESTA L'ETAPA?

La normativa reguladora de la promoció dels alumnes dins l'etapa d'educació primària especifica que “els alumnes accedeixen al curs o etapa següent si han assolit el desenvolupament corresponent de les competències i el grau de maduresa adequat”. Aquesta disposició és concordant amb la que concreta que l'avaluació del procés d'aprenentatge dels alumnes ha de ser global.

Tot i això, el referent a l'hora de determinar el nivell de desenvolupament competencial el constitueixen el conjunt de les àrees curriculars, de tal manera que aquestes es converteixen en els elements de referència quan s'ha d'adoptar la decisió de repetició dels alumnes.

A continuació s'analitzen les dades dels resultats per àrees (anglès, castellà, català, matemàtiques, ciències naturals i ciències socials) dels alumnes que al llarg del curs 2016-2017 repetiren curs als diferents nivells de l'etapa.

Per facilitar l'exposició i la comprensió de les circumstàncies que expliquen la repetició a l'etapa s'han fet agrupaments de l'alumnat en funció de la llegenda següent:

A/A: alumnat que repeteix curs, que el curs anterior aprovà l'àrea i que aquest la manté aprovada.

A/S: alumnat que repeteix curs, que el curs anterior aprovà l'àrea i que aquest la suspèn.

S/A: alumnat que repeteix curs, que el curs anterior suspengué l'àrea i que aquest l'aprova.

S/S: alumnat que repeteix curs, que el curs anterior suspengué l'àrea i que aquest la torna a suspendre.

Taula 6. Resultats per àrees de l'alumnat que el curs 2016-2017 repeteix 1r d'EP, respecte del curs anterior

Nombre d'alumnes: 437; percent. del total: 4,3%				
Àrees	A/A	A/S	S/A	S/S
Anglès	219	9	177	33
Castellà	54	1	335	43
Català	22	2	345	68
Matemàtiques	87	3	315	32
C. Naturals	273	9	146	9
C. Socials	277	8	140	12

Font: GESTIB

Taula 7. Resultats per àrees de l'alumnat que el curs 2016-2017 repeteix 2n d'EP, respecte del curs anterior

Nombre d'alumnes: 445; percent. del total: 3,9%				
Àrees	A/A	A/S	S/A	S/S
Anglès	228	18	178	26
Castellà	84	2	332	28
Català	28	4	366	49
Matemàtiques	106	2	308	31
C. Naturals	247	11	163	20
C. Socials	246	2	177	20

Font: GESTIB

Taula 8. Resultats per àrees de l'alumnat que el curs 2016-2017 repeteix 3r d'EP, respecte del curs anterior

Nombre d'alumnes: 383; percent. del total: 3,4%				
Àrees	A/A	A/S	S/A	S/S
Anglès	159	6	169	49
Castellà	119	8	234	23
Català	54	5	274	49
Matemàtiques	63	4	266	51
C. Naturals	147	12	185	39
C. Socials	121	14	203	45

Font: GESTIB

Taula 9. Resultats per àrees de l'alumnat que el curs 2016-2017 repeteix 4t d'EP, respecte del curs anterior

Nombre d'alumnes: 307; percent. del total: 2,9%				
Àrees	A/A	A/S	S/A	S/S
Anglès	132	3	134	88
Castellà	114	2	169	21
Català	45	3	281	28
Matemàtiques	53	5	206	44
C. Naturals	135	9	131	31
C. Socials	111	11	146	38

Font: GESTIB

Taula 10. Resultats per àrees de l'alumnat que el curs 2016-2017 repeteix 5è d'EP, respecte del curs anterior

Nombre d'alumnes: 325; percent. del total: 3,2%				
Àrees	A/A	A/S	S/A	S/S
Anglès	98	14	153	60
Castellà	99	12	178	35
Català	66	9	197	55
Matemàtiques	43	9	221	63
C. Naturals	118	15	151	42
C. Socials	91	15	167	51

Font: GESTIB

Taula 11. Resultats per àrees de l'alumnat que el curs 2016-2017 repeteix 6è d'EP, respecte del curs anterior

Nombre d'alumnes: 336; percent. del total: 3,2%				
Àrees	A/A	A/S	S/A	S/S
Anglès	145	13	123	55
Castellà	95	7	196	38
Català	86	16	179	54
Matemàtiques	77	7	189	63
C. Naturals	138	11	146	42
C. Socials	112	11	149	65

Font: GESTIB

Si s'analitzen conjuntament les sis darreres taules es pot observar la coincidència en el fet que molts pocs alumnes dels que repeteixen tenen aprovades tres àrees: la llengua catalana, la llengua castellana i les matemàtiques. En conseqüència podríem afirmar que la promoció de curs dins aquesta etapa la determina la superació o no d'aquestes tres disciplines.

En els dos primers nivells són les àrees lingüístiques –llengua catalana i llengua castellana– les que condicionen la repetició, ja que són les àrees que havien aprovat menys repetidors el curs anterior i que suspenen més després de la repetició. Aquest fet estaria amb concordància amb el que ja s'havia comentat abans que els primers anys de l'etapa són aquells en què s'han de consolidar els aprenentatges bàsics de lectura i escriptura.

A partir del 3r nivell, les matemàtiques juntament amb la llengua catalana són les matèries per les quals l'alumnat repeteix i en les que l'alumnat repetidor presenta majors dificultats de recuperar-les, dificultat que també presenta l'àrea de llengua anglesa. A partir d'aquest nivell va en augment el percentatge d'alumnes que, tot i repetir, segueix suspenent les àrees (S/S).

Al 6è nivell gran part de l'alumnat ha de repetir per no haver superat les àrees de llengua catalana, llengua castellana i matemàtiques, ja que són les àrees que menys repetidors havien aprovat el curs anterior.

7

3. ELS EFECTES DE LA REPETICIÓ

Als apartats anteriors del document s'ha incidit en algunes de les possibles causes de la repetició dins l'etapa d'educació primària. En aquest apartat s'intenta fer una aproximació als efectes de la repetició a partir de la resposta a les següents qüestions:

- Quin percentatge de les àrees curriculars més vinculades a les competències lingüístiques i matemàtica no es recuperen malgrat la repetició?
- I en el conjunt de totes les àrees curriculars?
- Quina repercussió té la repetició en la idoneïtat de l'alumnat en aquesta etapa?

3.1. Repetició i recuperació de les àrees vinculades a les competències lingüístiques i matemàtica

Si s'observa la columna **S/A** de les taules 6 a 11 de l'apartat anterior (alumnat que repeteix aquest curs, que suspengué l'àrea el curs anterior i que aquest l'aprova), es pot apreciar que bastants d'alumnes que repeteixen, després de la repetició aproven determinades àrees que havien suspès. Els defensors de la repetició argumentaran que aquests resultats es deuen precisament al fet d'haver romàs un any més en un determinat nivell, la qual cosa li ha permès superar determinades mancances o dificultats, però sempre ens quedarà el dubte del que hagués passat en el cas de no repetir i, a canvi, disposar d'un suport complementari.

La taula 12 agrupa, per a cada un dels nivells de l'etapa, els percentatges d'alumnes que, tot i haver repetit, segueixen suspentent l'àrea: $100 \times \frac{SS}{SA+SS}$.

Taula 12. Percentatge d'alumnes que el curs anterior suspengueren l'àrea (S/A+S/S) i que repetint continuen suspentent-la (S/S)

Nivell	Matemàtiques	Castellà	Català	Anglès
1r	9,2%	11,4%	16,5%	15,7%
2n	9,9%	7,8%	11,8%	13,7%
3r	16,1%	8,9%	15,2%	12,5%
4t	17,6%	22,1%	20,8%	22,1%
5è	22,2%	16,4%	22,8%	28,8%
6è	25%	16,2%	23,2%	39,9%

Font: GESTIB

De la taula 12 es pot inferir que als tres primers nivells entre un 84% i un 92% d'alumnes repetidors amb l'àrea suspesa el curs anterior, l'aproven després de la repetició, bé per l'efecte de la repetició, o bé per moltes altres evidències que demostren, en general, que la repetició no és la principal raó que explica aquest fet.

Dombek, J. L., & McDonald, C. (2012) apunten entre les principals raons que solen conduir a la repetició: no assolir els objectius

d'un determinat nivell escolar; no aconseguir un progrés adequat en un nombre específic de matèries, i l'edat o la immaduresa. De fet, quan els mestres decideixen que un alumne repeteixi curs, persegueixen remeiar el seu insuficient progrés acadèmic i ajudar que el seu nivell de maduresa augmenti. La lògica que està darrere de la repetició és que si un alumne no ha assolit les habilitats acadèmiques esperades durant un determinat curs escolar, no està preparat per a beneficiar-se dels ensenyaments del següent nivell educatiu i, pel seu propi bé, és millor no promocionar-lo.

En canvi, l'estudi de Cordero et al. (2014) conclou que la condició d'immigrant, la no assistència a cursos en edat preescolar, l'estructura familiar o l'absència de llibres a la llar (aspectes relacionats amb el nivell socioeconòmic i cultural) són els principals factors associats amb el fenomen estudiat, mentre que la majoria de les variables escolars lligades a la repetició tenen una incidència mínima en els resultats.

A partir del 4t nivell es van incrementant els percentatges d'alumnes que, tot i la repetició, no recuperen les àrees suspeses. És de destacar l'àrea d'anglès, en què gairebé un 40% dels alumnes que repeteixen al darrer curs de l'etapa no aconseguen recuperar-la.

Un altre efecte negatiu és el retrocés que representa per alguns alumnes el fet de repetir. També de la informació de les taules 6 a 11 –columna A/S– es dedueix que un cert nombre d'alumnes que repetia amb alguna àrea aprovada, després de la repetició suspèn aquesta mateixa àrea.

3.2. Àrees pendents de recuperar malgrat la repetició

Si s'amplia l'anàlisi anterior al conjunt de totes les àrees i nivells de l'etapa resulta que:

El curs 2016-2017 repetiren, a l'etapa d'educació primària en el conjunt de les Illes Balears, 2.289 alumnes d'un total de 67.765 matriculats, la qual cosa representa un 3,4%.

La taula 13 recull els percentatges d'àrees que segueixen sense recuperar-se tot i la repetició el curs 2016-2017.

Taula 13. Percentatge d'alumnat repetidor per àrees suspeses després de repetir (curs 2016-2017)

	Nombre d'àrees suspeses			
	0	1	2	3 o més
1r	72,3%	14,7%	5,1%	7,8%
2n	77,2%	8,3%	7,7%	6,8%
3r	61,7%	16,2%	9,8%	12,3%
4t	63,6%	16,6%	8,3%	11,5%
5è	48,2%	20%	12,4%	19,4%
6è	50,7%	19,8%	9,9%	19,5%

Font: GESTIB

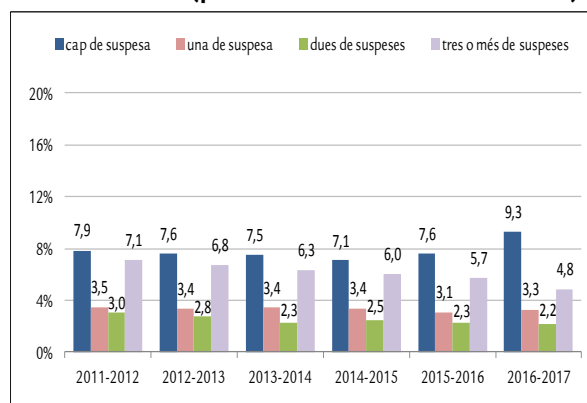
Les dades de la taula posen de manifest l'elevat nombre d'alumnes de primària que, tot i repetir, passen al nivell següent sense aprovar totes les àrees.

L'increment que es va produint a mesura que s'avança dins l'etapa ens demostra un efecte acumulatiu –retard escolar– d'àrees no superades per la meitat de l'alumnat en els dos darrers nivells de l'etapa.

És remarcable el fet que en aquests dos darrers nivells gairebé un 20% de l'alumnat que repeteix passa al curs següent amb 3 o més àrees suspeses.

Al gràfic 1 es concreta l'evolució, al llarg dels darrers sis cursos escolars, dels percentatges d'àrees suspeses de l'alumnat major de dotze anys, és a dir que ha repetit al llarg d'algun any de l'etapa i, que, en finalitzar-la, promociona per imperatiu legal a l'etapa d'educació secundària obligatòria.

Gràfic 1. Evolució del percentatge d'àrees suspeses de l'alumnat major de 12 anys que promociona de 6è d'EP a 1r d'ESO (període 2011-2012 a 2016-2017)

Font: IAQSE

Com es pot observar en el gràfic, aproximadament un 5% dels alumnes que finalitzaren l'etapa d'educació primària el curs 2016-2017 amb més de dotze anys promocionaren al primer curs de l'educació secundària obligatòria amb tres o més àrees suspeses.

3.3. Repetició i idoneïtat

La idoneïtat entesa com el percentatge d'alumnat matriculat en el curs que teòricament li correspon per edat, esdevé un altre element a considerar a l'hora de determinar efectes de la repetició, atès que la repetició afecta directament la idoneïtat dels alumnes.

Taula 14. Percentatge d'alumnat idoni a l'etapa d'EP el curs 2016-2017.

Nivell	Edat teòrica	Alumnat idoni
1r	6 anys	95,3%
2n	7 anys	90,9%
3r	8 anys	89,1%
4t	9 anys	85,6%
5è	10 anys	84,8%
6è	11 anys	80,2%

Font: IAQSE

Una baixa idoneïtat implica un alt índex de desfasament escolar. Si s'analitzen les dades del curs 2016-2017, s'observa que a l'EP els

nivells més baixos d'idoneïtat corresponen als dos darrers cursos de l'etapa, a causa de l'efecte acumulatiu d'aquest indicador. Això suposa que un 19,8% dels alumnes finalitza l'etapa amb, almenys, un any més del que li correspondria. Crida l'atenció que un 9,1% dels alumnes ja presenta retard escolar a 2n d'EP (7 anys).

CONCLUSIONS

1. La repetició de curs va associada generalment al fracàs escolar dels alumnes, però també del sistema. Molts dels alumnes que no aconsegueixen els resultats desitjats poden trobar-se després de la repetició en la mateixa situació de fracàs escolars en què es trobaven abans de repetir. Les dades analitzades posen en qüestió l'efectivitat de la repetició com a la mesura més indicada per recuperar o "anivellar" l'alumnat amb baix rendiment.
2. El percentatge de repetició a l'educació primària ha experimentat una davallada al llarg dels tres darrers cursos escolars i una distribució més uniforme en els diferents nivells de l'etapa, que abans es concentrava en els cursos finals de cada cicle.
3. Tot i això, a les Illes Balears existeix una clara tendència a esgotar la via de la repetició als primers nivells de l'etapa d'educació primària. Les anàlisis presentades en aquest estudi corroboren l'evidència empírica que proporciona la investigació educativa en considerar, en la majoria dels casos, inadequat fer repetir l'alumnat en els primers cursos de l'etapa.
4. Existeix una relació directa entre els percentatges d'alumnes repetidors i l'índex socioeconòmic i cultural de l'alumnat (ISEC). A menor ISEC, major percentatge de repetició. Aquest mateix efecte es manifesta també amb l'alumnat estranger.
5. Les àrees més determinants a l'hora d'adoptar la mesura de repetir són la llengua catalana, les matemàtiques i la llengua castellana.

6. L'àrea amb més baix percentatge de recuperació després de repetir és la llengua anglesa, sobretot a 5è i 6è d'EP.
7. Els alumnes que han repetit a l'etapa d'educació primària i promociona amb tres o més àrees suspeses, tenen moltes possibilitats de fracassar dins el tram de l'ensenyament obligatori.
8. Índex baixos d'idoneïtat van associats al fracàs escolar. A les Illes Balears trobam baixos percentatges d'idoneïtat, ja des dels primers anys d'escolarització (90,9% als 7 anys i 80,2% als 11 anys).
9. Cal adoptar mesures preventives, alternatives a la repetició, fent més incidència en els sectors socials més desfavorits, amb la finalitat de fomentar i reforçar l'equitat del sistema. Alternatives a la repetició poden ser: adoptar un plantejament més competencial en l'ensenyament, l'organització d'agrupaments flexibles o la programació multinivell dins el marc d'un pla específic de suport als alumnes que promocionen amb dèficits competencials.
10. La repetició a l'educació primària no es justifica únicament com a recurs facilitador de la recuperació de les àrees suspeses, ja que sovint pot estigmatitzar l'alumne i crear les bases d'una dinàmica de fracàs escolar. Nombroses investigacions així ho ressalten en apuntar entre els efectes negatius de la repetició que augmenta la desmotivació, no afavoreix la igualtat d'oportunitats i repercuteix negativament sobre el desenvolupament socioemocional i la conducta dels alumnes.
11. Tenir present aquestes consideracions, juntament amb l'adopció de mesures eficaces de recuperació de les àrees suspeses i de recolzament de l'alumnat tant a l'escola com a la família són fonamentals a l'hora de prendre la decisió de fer o no repetir.
12. En definitiva, cal substituir la "cultura de la repetició" –que hauria de ser una mesura excepcional– per una cultura de la promoció i de l'èxit escolar amb mesures d'atenció individualitzada i de suport específic a cada alumne.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Cordero, J. M., Manchón, C. y Simancas, R. (2014) “La repetición de curso y sus factores condicionantes en España”, *Revista de Educación*, 365, pp. 12-37.

Dombek, J. L., & McDonald, C. (2012). “Preventing retention: First grade classroom instruction and student characteristics”. *Psychology in the Schools*, 49, 568-588.

Fernández Enguita, M; Mena, L. ; Riviere , J. (2010). *Fracaso y abandono escolar en España*. Barcelona: Fundación ”la Caixa”.

Hughes, J. N. et al. (2013). *Effect of Retention in First Grade on Parents’ Educational Expectations and Children’s Academic Outcomes*. *American Educational Research Journal*, Vol. 50, No. 6, pp. 1336–1359: 10.3102/0002831213490784

IAQSE (2017). *La repetició escolar -Document d’avaluació 1* - Conselleria d’Educació i Universitat.
http://iaqse.caib.es/documentos/documents/document_1_repeticio.pdf

IAQSE (2018) *Indicadors de resultats acadèmics de les Illes Balears. Curs 2016-2017*. Conselleria d’Educació i Universitat.
http://iaqse.caib.es/documentos/indicadors/2016/Informe_indicadors_resultats_2017_2018.pdf

IAQSE (2018) *Avaluació final d’etapa d’EP. Illes Balears. 2016-2017*. Conselleria d’Educació i Universitat.
http://iaqse.caib.es/documentos/publicacions/Informe_Executiu_6EP_2016_2017.pdf

Moser, S. E., West, S. G., & Hughes, J. N. (2012). Trajectories of math and reading achievement in low achieving children in elementary school: Effects of early and later retention in grade. *Journal of Educational Psychology*, 104, 603-621.

Edita:

Conselleria d’Educació i Universitat de les Illes Balears.
Direcció General de Planificació, Ordenació i Centres.
Institut d’Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu (IAQSE).

Col·lecció: Documents d’avaluació
ISSN: 2531-1581

Autors:

Antoni Bauzà Sampol
Pere Moyà Niell
Lluís Vidaña Fernández
Amb la col·laboració de l’equip de l’IAQSE.

**Institut
Avaluació
Qualitat
Sistema
Educatiu**